

03

2024

XIV. ROČNÍK
ZALOŽENÝ
V ROKU
2011

FARSKÁ RODINA

KAŽDÉ SRDCE
MÁ PRÁVO BÍT

„NAJKRAJŠIA
MÚDROŠŤ JE
MILOVAŤ BOHA.“
(Kniha Sirachovcova 1, 14)

BLAHOSLAVENÝ
JÁN HAVLÍK

TÉMA 4 – 5

MANAŽÉR
SO SRDCOM VČELÁRA
ROZHOVOR 8 – 9

NÁBOŽENSTVO
V ŠKOLE? NA ČO JE
TO DOBRÉ? 16 – 17

EDITORIÁL

Mnoho súčasníkov konštatuje, že život je veľmi rýchly, kultúra komunikácie a vzťahov sa zhoršuje, nepokoj rozmnožuje... Sme uštvaní, zahlcujeme sa zážitkami, informáciami, povinnosťami, administratívou, málo spíme...

Verím, že každý raz dosiahne bod, kedy si povie „a dost“. Takto ďalej nechcem. Aký život to vlastne žijem? Čo s tým urobiť?

Odpoveď je ľahká, cesta ťažká. Nájsť múdrosť života... Len ako? Sociálne siete sa hmýria radami ako správne žiť, ako komunikovať, ako dobre investovať, ako byť „nad vecou“... Kniha Sirachovcova však radí: „**Najkrajšia múdrosť je milovať Boha.**“

Cirkev nám ponúka mnoho prostriedkov na spoznanie a „zamilovanie“ si Boha – Sväté písmo, Eucharistiu, sviatosti, zvlášť sviatosť zmierenia, modlitbu, pôst, spoločenstvá... Pomôcť sú pripravení aj svätci – orodovníci...

Ako spoznáme, že Boha naozaj milujeme? Historka zo života jednej duchovnej dcéry sv. pátra Pia to ilustruje netradične. Žena v rozhovore s ním vyslovila pochybnosť, že asi miluje pátra Pia viac ako Boha. Páter Pio jej prikázal: „Chod' do susedného mesta a ukradni niečo pre mňa.“ Žena rázne odmietla. Páter sa usmial a povedal: „No, vidíš, predsa miluješ Boha viac ako mňa.“

Denne sme konfrontovaní so situáciami, v ktorých sa rozhodujeme, či Boha milujeme, alebo nie. Podnikať poctivo alebo nepoctivo? Odporovať zlu alebo ho nechať eskalovať? Ochrániť slabého alebo ho nechať napospas? Zápasieť o pravdu alebo súhlasiť s polopravdou? Opisovať pri písomke, alebo čestne zabojskovať? Prijívať ďalšie dieťa alebo ho odmietnuť? Byť verný, alebo...

Stvoriteľ nám v Desatore jasne predostrel svoju vôľu a završil ju hlavným prikázaním lásky. Nie preto, aby nás „zotročil“, ale aby nás viedol cestou skutočnej slobody.

Prajem nám všetkým, aby sme každým novým ránom ďakovali za šancu spoznávať nášho Boha a prejavovať mu svoju lásku, lebo iba v nej tkvie múdrosť života.

Viera Kubovčíková
šéfredaktorka časopisu

Kapláni Stanislav Lopatovský, Adam Konkoľ
a Marek Rambala zmenili pôsobisko

STARÍ/NOVÍ KAPLÁNI

MÁRIA HOLLAAROVÁ

Páni kapláni Stanislav Lopatovský, Adam Konkoľ a Marek Rambala zmenili svoje pôsobisko. Odišli do iných farností Spišskej diecézy. V našich myšliach a srdciach zanechali stopu. Budeme na nich myslieť s vďačnosťou vo svojich modlitbách. Zároveň vítame no-

vých kňazov, ktorí budú u nás hlásať Božie slovo a vysluhovať Eucharistiu. Sú to páni kapláni Martin Kováč, novokňaz Peter Hovanec a výpomocný duchovný Ľudovít Sýkora. Tešíme sa z novej posily a vyprosujeme veľa darov Ducha Svätého.

Prvý školský deň

MGR. PETER HOVANEČ

Kristus medzi nami! Volám sa Peter Hovanec, mám aktuálne 32 rokov a z Božej vôle som novým kaplánom v tejto našej farnosti v Spišskej Novej Vsi.

Pochádzam z malebnej dedinky Milpoš, kde som prežil roky svojho detstva i dospievania. Po štúdiu na Gymnáziu v Lipanoch ma prijali na štúdium herectva v Banskej Bystrici, kde som prežil snáď tie najkrajšie roky svojho života. V rámci vysokoškolských štúdií som absolvoval aj šesť mesiacov herectva na Akadémii Teatralnej im. Aleksandra Zelwewrowicza vo Varšave. Ešte počas vysokej školy som dostal ponuku hosťovať v predstavení v Spišskom divadle. Táto spolupráca so Spišským divadlom po ukončení mojich štúdií pokračovala a ja som sa stal stálym členom umeleckého súboru. V tomto období však dozrelo i moje iné povolanie v túžbe zasvätiť svoj život Bohu. A tak som v roku 2018 vstúpil do kňazského seminára na Spišskej Kapitule. Tam som prežil šesť dôležitých rokov mojej duchovnej, ale aj intelektuálnej a osobnostnej formácie.

Ak by som mal definovať nejaké moje „kňazské heslo“, tak to určite možno odvodiť z môjho obľúbeného citátu z Božieho Slova: „V srdci mi znejú Tvoje slová: Hľadajte moju tvár. Pane, ja hľadám Tvoju tvár.“ (Ž 27,8) Téma hľadania a nachádzania Kristovej tváre vo všetkom čo robím a zvlášť v kontakte s konkrétnymi ľuďmi, ktorým mám ako kňaz

služiť, je pre mňa nesmierne dôležité. Táto spiritualita vrcholí v slávení a adorovaní Eucharistie – pohľadom z tváre do Tváre.

Čo sa týka mojich záľub, vždy si dobre oddýchnem pri dobrom filme, dobrej hudbe (som favoritom starších popových interpretov 80-tych a 90-tych rokov), a obľubujem aj dokumentárnu literatúru, ktorá sa zvlášť spája s mariánskym kultom. Mám veľmi rád spoločnosť, preto nikdy nepohrdnem ani večerom stráveným v kruhu mojich priateľov.

Veľmi sa teším Božiemu rozhodnutiu, že svoje kňazské pôsobenie začínam práve v tomto meste, keďže som tu už predtým žil a pracoval. Teším sa aj na pastoračiu a pôsobenie medzi mladými, či už čo sa týka prípravy na sviatosť birmovania, alebo vyučovanie náboženstva v našom Cirkevnom gymnáziu Štefana Mišíka. Aj pre mňa ako novokňaza sú to všetko nové skúsenosti a situácie, v ktorých sa aj ja ešte potrebujem veľa učiť. Preto Vás prosím, často si v modlitbách spomeňte na nás, kňazov, aby ste v nás vždy našli to, čo v kňazovi hľadáte a zároveň, aby sme Vám vždy vedeli čo najlepšie poskytnúť všetko to, čo potrebujete. Tak nám všetkým Pán Boh pomáhaj!

MGR. MARTIN KOVÁČ

Volám sa Martin Kováč a pochádzam z Dolného Kubína. Mám ďalších dvoch súrodencov – obaja sú mladší. Jeden už pracuje v Bratislave a ďalší je ešte na cirkevnej základnej škole.

Podobne ako moji bratia, aj ja som chodil na cirkevnú základnú školu. Absolvoval som strednú odbornú školu v odbore obchod a podnikanie. Po nej som študoval verejnú správu na vysokej škole v Trenčíne, rok pracoval a potom som nastúpil do seminára. Za kňaza som bol vysvätený

v roku 2018. (Váš bývalý kaplán Jozef Gorčák je môj spolužiak).

Spišská Nová Ves je moje tretie kaplánske miesto. Ako novokňaz som bol štyri roky v Kežmarku, dva na Liptove a od júla 2024 pôsobím v Spišskej Novej Vsi.

Verím, že sa budeme stretávať spolu pri slávení svätých omší i v spovednici. Zároveň budem mať tak trošku na starosti kanceláriu, cirkevnú školu a našich rozdáateľov svätého prijímania.

MGR. ĽUDOVÍT SÝKORA, výpomocný duchovný

Pochádzam z malej dedinky Forbasy v okrese Stará Ľubovňa, ktorá patrí do farnosti Hniezdne. V roku 1997 som bol vysvätený za kňaza.

Ako novokňaz som bol rok kaplánom v Liptovských Sliachoch. Potom rok na základnej vojenskej službe v Dolnom Kubíne. V roku 1999 až 2007 som spravoval farnosť Hybe a Malužiná, krátky čas som pôsobil v Liptovskej Lužnej. V rokoch 2009 až 2012 som bol správcom farnosti v Bušovciach. Od roku 2012 až doteraz som bol postupne výpomocným duchovným v rodnej farnosti a naposledy vo farnosti Stará Ľubovňa. Otec biskup František ma oslovil, či by som neprijal službu v inej farnosti, veď predsa „prorok nie je vítaný vo svojej vlasti a otcine“. Tak som mu dal kladnú odpoveď a som tu. V domácej farnosti som bol aj zo zdravotných dôvodov a tiež som pomáhal matke pri opatrovaní ťažko chorého otca, ktorého nám Pán povolal k sebe v roku 2016.

Do Spišskej Novej Vsi som prišiel 15. júla 2024 ako výpomocný duchovný, nie ako kaplán. Chcem pomáhať v tejto farnosti pri vysluhovaní sviatosti zmierenia a slúžení Eucharistie pri slávení svätej omše. Je to pre mňa niečo nové, ale to prináša povolanie kňaza. Som za tie roky na to zvyknutý.

A aké mám záľuby? Niekedy to bol stolný tenis, futbal. Som celkovo športový fanúšik. Rád si pozriem dobrý film, zamaškrtím na dobrom jedle. Mám rád krížovky, vedomostné kvízy. A samozrejme, milujem ticho a pokoj pri každodennej modlitbe.

Chcem byť užitočným v tejto farnosti pri spovedaní, či hlásaní evanjelia a vôbec, byť jedným z vás. Na svojom primičnom obrázku mám citát, ktorý chcem napíňať. „Môj Bože, učiň, aby si ma v každom okamihu našiel takeho, akým si ma praješ mať a aby si ma našiel tam, kde očakávaš, že budem.“

BLAHOSLAVENÝ JÁN HAVLÍK

LUCIA SMOLEJOVÁ

Určite každý z nás pozná tichých mučeníkov z doby budovania socializmu. Obmedzovanie ľudských práv a slobôd bolo, žiaľ, 40-ročnou súčasťou životov našich rodičov a starých rodičov. Niektorí z tých, ktorí videli a na vlastnej koži cítili obludnosť nového režimu, sa rozhodli neposlúchnuť a konať tak, aby pomohli iným, riskujúc svoju vlastnú slobodu alebo dokonca život. V nedávnej minulosti sme sa modlili za blahorečenie a teraz prednášame svoje prosby aj prostredníctvom našich moderných blahoslavených: Zdenky Šelingovej, Anky Kolesárovej, Titusa Zemana, Vasiľa Hopku, Metoda Trčku či Pavla Petra Gojdiča. V katolíckej i gréckokatolíckej cirkvi máme osobnosti, ktoré sa vzopreli sovietskym osloboditeľom alebo novobudovanému režimu... Zlopestne známe väznice či pracovné tábory z čias socializmu zažil na vlastnej koži aj náš nový blahoslavený – Ján Havlík. Je nazývaný mučeníkom vernosti. Vyjadril sa: „*Pripadám si tu ako na misiách. Veď lepšie a náročnejšie pôsobisko by si nemohol želať žiaden misionár.*“ (podľa ed. Dzurjanina spracovala Helena Slavíková)

DETSTVO A ŠTÚDIUM

Narodil sa v dedine Dubovce (vtedy Vlčkovany) na Záhorí v roku 1928, študoval na gymnáziu v Skalici a práve v tomto období začal uvažovať o duchovnom povolaní. V roku 1943 vstúpil do Misijnej spoločnosti sv. Vincenta de Paul v Banskej Bystrici. V jeho autobiografii čítame:

„*Kedže som chcel ísť študovať, vychodil som dva ročníky meštianskej školy v Holíči, kam som dochádzal pešo – denne 16 km (ako 12-ročné dieťa – pozn. autora). Po dvoch rokoch som začal chodiť na Štátne gymnázium v Skalici – každý deň bicyklom to znamenalo 36 km.*“ (podľa ed. Dzurjanina spracovala Helena Slavíková). Zmaturoval v máji 1949 a koncom leta 1949 vstúpil do noviciátu Misijnej spoločnosti v Ladkoch.

KRUTÁ ZMENA ŽIVOTA

V noci z 3. na 4. mája 1950 bol noviciát Janka Havlíka a ďalších bratov násilne ukončený a boli zavlečení do kláštora v Kostolnej na „preškolenie“ (akcia K2), neskôr na nútené práce na stavbu priehrady do Nosíc pri Púchove. V Nitre patrili do skupiny spolubratov, ktorí tajne pokračovali v duchovnej formácii a v štúdiu popri zamestnaní (jesen 1950). Ich formátorom bol p. Štefan Krištín. V jeseni 1951 vtrhla do ich podnájmu ozbrojená hliadka ŠtB a Janka Havlíka spolu s ostatnými zatkla – trestným činom bolo tajné štúdium teológie. Dostal sa do vyšetrovacej väzby v Nitre, pričom vyšetrovanie trvalo až do januára 1952 a jeho sú-

časťou bolo aj mučenie väzňov. Jan-ko Havlík vtedy schudol až 20 kíl. Počas vyšetrovania a väznenia bol Ján Havlík „bitý ako žito“ (podľa HN). Následná súdna väzba v Justičnom paláci v Bratislave trvala až do začiatku februára 1953.

V Obžalobe z 24. 11. 1952 štátny prokurátor v súvislosti s Havlíkom uvádza: „...bývalý rehoľný bohoslovec... zúčastnil sa na zakladaní tajného bohosloveckého učilišťa... pripravoval sa na protištátnu činnosť... zúčastňoval sa na zorganizovaní ilegálnej vatikánskej siete... študoval teológiu na tento účel... preto je právom obžalovaný, že sa spolčil k pokusu o rozvrátenie ľud.-dem. štátneho zriadenia a Republiky, čím spáchal Trestný čin velezrady podľa § 78 Trestného zákona“. Súd, ktorý sa týkal skupiny obvinených v tejto veci, sa konal pod hlavičkou „Štefan Krištín a spol.“ a prebiehal v dňoch 3. – 5. februára 1953. Z výpovede Janka Havlíka na súdnom pojednávaní: „Necítim sa byť vinný... mal som za cieľ viesť duchovný život... naše štúdium nemalo žiadneho iného cieľa, preto podľa mňa bol tento seminár hneď od začiatku platný.“ (podľa ed. Dzurjanina spracovala Helena Slavíková) V dôsledku Stalinovej a Gottwaldovej smrti v marci 1953 mu odvolací súd znížil trest odňatia slobody zo 14 na 10 rokov.

ŽIVOT MUKL-A

Janko Havlík bol odsúdený za velezradu do uránových baní na Jáchymovsku a Příbramsku. Bola to oblasť osemnástich komunistických pracovných táborov, kde sa ťažila uránová ruda a vlakmi sa transportovala do ZSSR. Väzni tu boli vystavení tvrdej práci, rádioaktivitě, bitiu, hladu,... Zákon o táboroch nútených prác bol prijatý Národným zhromaždením ČSR 25. 10. 1948. (podľa Šedivý, Z. F.) O väznoch sa hovorilo ako o MUKL-och, teda mužoch určených na likvidáciu... Janko – MUKL A 011 355 – fáral ako baník – razič a hlbinný pumpár. Vo vä-

Blahoslavený Ján Havlík

zenskej agende je pritom vedený ako „bývalý rehoľný bohoslovec – agent Vatikánu“, ktorý „zneužíval náboženské cítenie ľudu na reakčné a protiľudové ciele Vatikánu“. (podľa ed. Dzurjanina spracovala Helena Slavíková)

Neskôr (v roku 1959) dostal ešte jeden rok odňatia slobody navyše. V rozsudku sa dočítame: „Ján Havlík sa dopustil vo väzení ďalšieho trestného činu tým že: napádal štátne zriadenie, že v ČSR nie je náboženská sloboda; tajne získaval a prechovával náboženskú literatúru; maril úradnú prevýchovu väzňov; konal tajné pobožnosti; ako bohoslovec a člen zrušenej rehole lazaristov vnášal do skupiny náboženského ducha...“ (podľa ed. Dzurjanina Helena Slavíková). Ako dvojnásobný väzeň už nemal právo na udelenie milosti (podľa Boulletin Ján Havlík). Prešiel väznice vo Valdiciach, v Prahe na Pankráci a napokon v Ilave. V roku 1961 bol už nevyliciteľne chorý, v lekárskom posudku sa dočítame: „DG – ťžká, trvalá choroba srdca... že má pacient (srdcovou) chorobu, mu bylo řečeno již v roce 1954... Podstatné zhoršení nastalo v únoru t. r., kdy se mu začalo zvětšovat břicho, otékaly nohy, stratil chuť k jídlu, trpěl nadýmáním. Vykašlával spěněné hleny s krví a přitom mu chrčalo na prsou a dusil

se. Přesto byl uznán schopným práce.“ (podľa ed. Dzurjanina Helena Slavíková)

Dňa 29. 10. 1962 bol prepustený na slobodu – po odpykaní celého trestu. Bol sledovaný členmi ŠtB a 27. 12. 1965 zomrel v samote na ulici, opretý o popolnicu.

MODLITBA O POMOC NA PRÍHOVOR BL. JÁNA HAVLÍKA

Všemohúci Bože, ty vkladáš do ľudských srdc sváté túžby. Tvoj verný a pokorný služobník, seminár Ján Havlík, sa túžil stať misionárom a svojho povolania sa nevzdal ani vtedy, keď bol väzený, zosmiešňovaný, ponížovaný a mučený. Všetko hrdinsky znášal pre teba, s tebou a z lásky k tebe. Na príhovor Nepoškvrnenej Panny Márie a na jeho príhovor udeľ nám túto osobitnú milosť... a tiež lásku k Bohu, pravú zbožnosť a naplnenie nášho povolania. Skrze Krista, nášho Pána. Amen.

Zdroje:

- <https://www.janhavlik.sk/jan-havlik/>
- <https://www.vincentini.sk/nase-aktivita/nase-akcie/jan-havlik-ukoncenie-dieceznej-fazy>
- <https://hnonline.sk/history/profil/1056606-komunisticky-zalar-ho-pripravil-o-mladost-i-zdravie-presiel-aj-fabrikou-na-vrazdenie-osobnosti>
- **BOŽÍ SLUŽOBNÍK JANKO HAVLÍK:** Stručný portrét – skrátená verzia dokumentovaného životopisu „ZOMREL POSTOJÁČKY“ (Helena Slavíková) (In: súborné dielo ŽIVOT ZA MREŽAMI (ed. Dzurjanin). Vyd. Michala Vaška, Prešov 2007.)
- Šedivý, Z. F. : Uranový gulag. Brno, MOBA 2005.
- Boulletin Ján Havlík – mučeník vernosti (Imprimatur: Mons. Stanislaus Zvolenský, Aschiepiscopus Metropolitae Bratislaviensis, Bratislavae, die 31. Maii 2013. Nr. 2275/2013.
- www.janhavlik.sk

Fotografie:
janhavlik.sk, vaticannews.va

SPAĽUJE MA HORLIVOSŤ ZA TVOJ DOM

HLAVNÝ OLTÁR KOSTOLA NANEBOVZATIA PANNY MÁRIE

MÁRIA HOLLAAROVÁ

Komu by sa nepáčil hlavný oltár v našom Kostole Nanebovzatia Panny Márie - Farskom kostole? Je monumentálny, zdobený mnohými ornamentami, v strede s Pannou Máriou, vzatou do neba.

Nanebovzatie (Assumptio) vyjadruje, že Panna Mária bolo vzatá a odnesená do neba s telom i dušou. V umení sa sformoval ustálený typ zobrazovania námetu Nanebovzatia: Jadro tvorí postava Panny Márie, ktorú do nebies sprevádzajú anjelské chóry. Mária má ruky zopnuté v modlitbe alebo ich vzpína s pohľadom smerom k nebu. Dolu na zemi sú apoštoli a v posvätnéj úcte pozerajú na Panu Máriu. Na našom oltári sa nachádzajú v najspodnejšej časti. Niekedy ich dopĺňajú svätci, v našom prípade sú to sv. Pavol a sv. Peter. Dielo je doplnené o tretiu zložku - zobrazenie Svätej Trojice pod vrcholom oltára. Navrchu oltára sa nachádza pelikán s mláďatami, symbol Kristovej obety. Zobrazenie pelikána vychádza z predstavy zo starého gréckeho spisu *Physiologus*, kde si pelikán zobákom drásal hrud', aby vlastnou krvou nasýtil svoje mladé.

Hlavný oltár v našom chráme bol postavený v 1886 - 1888. Jeho výroba bola súčasťou veľkej rekonštrukcie Farského kostola, do ktorej sa pustil vtedajší farár Štefan Košťalik hneď po svojom nástupe do farnosti v roku 1885. V tom období bol trend dôkladne obnovovať chrámy a meniť staré barokové interiéry za úplne no-

vé. Koncom 19. storočia boli slávnymi producentmi oltárov tirolské firmy. Svojimi oltármi doslova zaplavili Spiš (Krompachy, Mariánska hora v Levoči, Slatvina, Mníšek nad Hnilcom, Švábovce, Gelnica, Spišská Teplica a ďalšie). Ich tvorba sa zameriavala hlavne na neogotické oltáre. Zaujímavé bolo, že tvorcovia oltárov sa nechali ovplyvniť súdobými umeleckými trendami. V Európe vrcholilo obdobie secesie, to sa na tirolských oltároch nijako neprejavilo. Oltáre z Tirolska sa vyznačovali bohatosťou detailov, vypracovanosťou, súmernosťou a ľúbivosťou. Objednávali sa pomocou katalógov a propagačných

materiálov. Spišskonovoveský oltár vyrobila juhotirolská firma Dominika Demetza. Sám farár Štefan Košťalik prispel na kúpu oltára sumou tritisíc zlatých. Naš neogotický oltár bol ukážkou majstrovstva Dominika Demetza. Dokonca sa ocitol v propagačných materiáloch firmy.

Veriacich a návštevníkov Kostola Nanebovzatia Panny Márie požíva hľadiť na to, čo je hore. Všetky ornamenty, vežičky, ozdoby a tiene, ktoré vrhajú, smerujú do výšky ako naše modlitby.

Zdroj: Herucová, M.:
Spišské oltáre 19. storočia

Hlavný oltár Kostola Nanebovzatia Panny Márie - Farského kostola.
Foto: Peter Dobrovský

DEŇ FARNOSTI 2024

Podnet na organizáciu Dňa farnosti 2024 vzišiel zo stretnutia Farskej pastoračnej rady. Nadviazali sme tým na podobnú udalosť spred trinástich rokov. Miestom podujatia malo byť pódium pred Redutou, ktoré je tradičným miestom stretnutia a spoločného prežívania Spišskonovovešťanov. Zámerom bolo privítať veriacich našej farnosti, ale aj ponúknuť spoločenstvo náhodným okoloidúcim, či ľuďom relaxujúcim v zeleni nášho mestského parku. Organizáciu mali na pleciach členovia Farskej pastoračnej rady a ochotní dobrovoľníci z farnosti. Roboty s prípravou bolo dosť, ale dobré nápady a šikovné ruky dobrovoľníkov všetko hravo zvládli. A tak sme v nedeľu 30. júna 2024 mohli otvoriť Deň farnosti 2024 svätou omšou vo Farskom kostole, ktorú slúžil pán dekan Mgr. Ján Záhradník.

Následne všetkých srdečne privítal z pódia pred Redutou a program sa mohol začať. Ako prví sa predstavili s pesničkami naši najmenší – deti z MŠ sv. Cyrila a Metoda, v ďalšom bode programu vystúpili s umeleckým pásmom žiaci zo Spojenej školy sv. Maximiliána M. Kolbeho. Predviedli sa aj deti z Centra pre deti a rodiny Alžbetka. Potom nám svojím spevom a tancom urobili radosť

žiaci zo Základnej školy sv. Cyrila a Metoda. Po vystúpení hudobného dua Sára Mária Hollaarovej a Lýdie Pekárovej nastúpili na pódium kňazi našej farnosti. V rozhovore s moderátorkou Dňa farnosti Katarínou Valasovou nám priblížili svoje nazeranie na všedné, aj nevšedné udalosti života a viery. Bola to živá a radostná debata. Na záver podujatia nás svojím spevom potešila speváčka Dominika Gurbaľová.

Sestry Božského Vykupiteľa si vedľa pódia zriadili Rehoľnú kaviareň, kde počas celého dňa ponúkali návštevníkom kávu, milé slovo a úsmev. V rámci Dňa farnosti sa predstavovali rôzne farské spoločenstvá, Farská charita, prezentoval sa farský časopis Farská rodina, realizovala sa burza kníh, pre deti si pripravili program R-kári a skauti, atrakciou bol aj skákací hrad. Návštevníci sa mohli ponúknuť koláčmi, ktoré pripravili dobrovoľníci. Počasie bolo nádherné, a tak nám v pamäti ostáva slnkom zaliate popoludnie a úsmevy na tvárach všetkých účastníkov. Ďakujeme mestu Spišská Nová Ves za pomoc pri organizácii i všetkým dobrovoľníkom, vystupujúcim deťom aj umelcom. Najväčšia vďaka patrí nebeskému Otcovi, že sme mohli byť spolu ako jeho deti – bratia a sestry.

Deň farnosti 2024 – nástenkové postrehy od účastníkov

Ďakujeme za Vašu lásku a ochotu.

Farský deň je skvelá akcia. Ďakujeme!

Buďme si vzájomne vzorom a povzbudením.

Užite si tento Farský deň vo viere a v radosť.

Príďte aj tí, ktorí ste tu ešte neboli.

Ďakujeme za úžasnú farnosť. Bohu vďaka za Vás všetkých.

Úžasný pán farár, kňazi, konečne to vo farnosti žije... Vďaka.

Chcem odkázať farnosti SNV nech si zachová stále takú živosť a radosť a nech ju čerpá od Ježiša, nie inde! (kaplán Stano)

Ďakujem, že sa v tejto farnosti cítim ako doma.

Ďakujem za Vaše otvorené (obrázok srdca). Nech Duch Svätý vane.

Ďakujem Bohu za dar našich kňazov. Ostávame v modlitbe.

Ďakujem Ti (Bohu) za ockov dar pre mňa – psika menom Bonnie a za tú najlepšiu a zdravú rodinu. (Miška)

Skvelý zbor.

Zažila som tu svoje prvé sväté prijímanie. (Hanka – 4. B)

Ste skvelý duchovný tím, naši duchovní otcovia.

Ďakujeme Vám za Vaše sv. omše a kázne. PS: Budete nám chýbať!

Ďakujeme za hrady, súťaže, za vystúpenie, ľudí, stánky, za takýto stojan, divadlo. (Jakubko 4 r.)

Mám rada našu farnosť.

Máme najlepších kaplánov.

Naj farnosť v SPIŠ diecéze. Budeš chýbať... (Adam)

Máme najlepšiu mládež. (Slažiari)

Ďakujeme za skvelú birmovnú prípravu birmovancov (menila srdcia).

Ďakujeme za krásne farské spoločenstvo v Spišskej Novej Vsi

Ďakujeme, pán kaplán Adam, za skvelé kázne!

MANAŽÉR SO SRDCOM VČELÁRA

Pracovať v pozícii riaditeľa úspešnej strednej školy viac ako tri desiatky rokov je úctyhodné. Milí čitatelia, som vďačná, že Vám môžem ponúknuť rozhovor s hodnotným človekom, naším farníkom, poslancom mesta i Košického kraja a dlhoročným riaditeľom Strednej priemyselnej školy technickej v Spišskej Novej Vsi, RNDr. Ladislavom Ruttkayom.

VIERA KUBOVČÍKOVÁ

Foto: Archív L. Ruttkaya

Ako si spomínaš na svoje detstvo a mladosť?

Narodil som sa v Spišskej Novej Vsi. Ranné detstvo (5 rokov) som však prežil v Turci, v Kláštore pod Znievom. Môj otec tam bol lekárnikom. Neskôr sme sa presťahovali do SNV, do domu rodičov mojej mamky. Starý otec bol vážne chorý a bolo potrebné sa o neho postarať. Otec dostal miesto najprv v Spišskom Podhradí a potom v Spišskej Novej Vsi. Dlhé roky robil lekárnik v lekární na Zimnej ulici. Mám jedného súrodenca - brata, ktorý je o rok mladší a je tiež farmaceut.

Aká bola Tvoja cesta k povolaniu?

Absolvoval som základnú školu a gymnázium. Bavilo ma štúdium prírodných vied – matematiky a fyziky. Študovať ich na vysokej škole bolo v tom čase pre mňa komplikované. Pre štúdium učiteľstva bol totiž potrebný súhlas okresného výboru KSS a ten súvisel s kádrovým profilom mojich rodičov. Rodičia neboli v strane, nemal som robotnícky pôvod a diskutabilné bolo aj tzv. „vysporiadanie sa s náboženskou otázkou“...

Rozhodol som sa preto študovať, v tom čase nastupujúcu vedu – teoretickú kybernetiku. V roku 1979 ma prijali na Prírodovedeckú fakultu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Po prvých mesiacoch štúdia som si uvedomil, že to nebude ono. Bolo to síce zaujímavé, ale nemotivovalo ma zdĺhavo programovať cez dierne pásky a potom čakať na otestovanie správnosti programu. Stačil jeden maličký omyl a proces sa musel opakovať. Informatika bola v začiatkoch.

Rozhodol som sa pre jeden krok. Išiel som za vedúcim ročníka a požiadal ho, či nemôžem po prvom semestri prestúpiť na štúdium učiteľského za-

merania – matematika, fyzika. Jeho odpoveď bola zaujímavá..., vraj mužov – budúcich učiteľov je menej, takže bude aj celkom rád. Kádrový profil ho nezaujímal. Tak som začal štúdium učiteľstva.

Kde si sa ocitol po skončení vysokej školy?

Po absolvovaní vysokej školy som nastúpil na základnú školu do Markušoviec. Po mesiaci nasledovala vojenská služba. Po nej som sa v roku 1985 stal učiteľom na vtedajšej Strednej priemyselnej škole strojníckej v SNV.

Nový riaditeľ školy – Ing. Ignác Varša, ktorý nastúpil v júli 1989 po páni Valentínovi Petákovi ma oslovil, či by som nechcel vykonávať funkciu zástupcu riaditeľa školy. Bol som dosť mladý, ale súhlasne som prikývol.

Nezabudnem na jednu príhodu z 1. septembra 1989, už ako zástupca. Vstúpil som ráno do riaditeľne oznámiť, že všetko je pripravené a školská slávnosť môže začať. Sedel tam aj ideologický tajomník OV KSS. Pán riaditeľ ma predstavil a on sa na mňa okamžite obrátil s otázkou: „Povedz mi, súdruh, prečo si ešte nevstúpil do komunistickej strany?“ Bol som zaskočený a nenachádzal som odpoveď. Zachránil ma riaditeľ obhajobou, že to „strana“ by mi mala ponúknuť vstup... Uvedomil som si čo bude nasledovať. Priznám sa, že mi bolo do plaču.

Život však priniesol nečakané zvraty...

Prozreteľnosť chcela, že prišiel november 1989... Do komunistickej strany som nakoniec nevstúpil. Nastali zmeny a moje ďalšie smerovanie bolo dôsledkom týchto zmien. V roku 1991

totiž vyšiel zákon, ktorý neumožňoval vedúcim predstaviteľom v školstve, aby v riadiacej funkcii pokračovali ďalej, ak už v nej pôsobili štyri a viac rokov.

Pán Ignác Varša - keďže bol predtým zástupcom riaditeľa školy - nemohol ako riaditeľ ďalej pokračovať. Prišlo prvé výberové konanie. Prihlásil som sa, uspel a stal sa najmladším riaditeľom v kraji, možno aj na Slovensku. Mal som 31 rokov.

Bolo to obdobie veľkých premien a uvedomoval som si zložitú situáciu, do ktorej som vstúpil. Boli sme SPŠ strojníccka so zameraním na strojárstvo. Zmeny v strojárstve, ktoré išlo do útlmu, škole nepriali. Stál som pred úlohou ako zabezpečiť, aby škola naďalej fungovala a prosperovala. Začalo experimentálne overovanie a zavádzanie nových odborov. Proces bol niekoľkoročný. Hľadali sme nové a nové riešenia. Nakoniec sa podarilo školu transformovať zo strojníckej priemyslovky na široko zameranú technickú školu, ktorá má úroveň a kvalitu.

Ako dlhoročný riadiaci pracovník si riešil mnoho problémov rôzneho charakteru - ekonomické, technické, personálne, pedagogické, osobné, iné. Akých zásad si sa držal pri riadení, komunikácii a vedení ľudí?

Pokladal som za nesmierne dôležité mať kvalitných a spoľahlivých ľudí na všetkých úrovniach. Riaditeľ je ako tréner futbalového mužstva. Môže mať svoje idey, predstavy, stratégie, taktiku, avšak keď nemá správnych hráčov, môže hrať iba piatu ligu.

Vyžadoval som od každého, aby bol profesionál, aby svoju robotu robil čo najzodpovednejšie bez ohľadu na to,

aké prežíva obdobie. Keď učiteľ vstúpi do triedy, ostatné musí ísť bokom, musí odovzdať svoj maximálny výkon.

Efektívne využitie vyučovacích hodín, dňa a vôbec celého školského roka bola moja ďalšia zásada.

Záležalo mi na korektnosti vzťahu učiteľ – žiak. Tvrdím, že žiaci sú často obrazom svojho učiteľa. Sú veľmi citliví. Ak vidia, že učiteľ to s nimi myslí zodpovedne, že ich chce niečo naučiť, že je pripravený, že sa k nim správa úctivo, dodržiava pravidlá, potom mu to vráti v normálnom, korektnom a obojstranne prospešnom vzťahu.

Uplatňoval som aj princíp druhej a tretej príležitosti. Vždy som sa snažil dať žiakovi možnosť napraviť svoju chybu. Niektorí ju využili, iní nie.

Nemal som rád konflikty. Keď nejaké nastali, trápiť ma to. Snažil som sa vykomunikovať problém a ísť aj do kompromisov.

Bol som riaditeľom otvorených dverí, obrazne aj reálne. Problémy som sa snažil riešiť okamžite.

Mojou zásadou bolo hľadať nové riešenia. Zavádzanie odborov, vybavovanie nových laboratórií bolo náročné. Nemennosť by bola pohodlná, ale progres by sa nedostavil.

Držal som sa tiež Baťovho výroku, že čas a príležitosť nečaká. Snažil som sa preto využiť každú cennú príležitosť. Bol by som nekorektný voči škole, kolegom a žiakom, keby som konal inak. Aj posledné roky, keď bolo možné realizovať projekty, som napriek veľkému množstvu práce a zodpovednosti nechcel premárniť šancu posunúť školu ďalej.

Obdivovala som tvoj štýl komunikácie. Nikdy som necítila nadradenosť, ale korektnosť, slušnosť, rozvážnosť i emocionálnu stabilitu.

Nesnažil som sa postaviť svoj štýl riadenia na tom, že ja som riaditeľ a to, čo poviem, musí platiť. Rozhodnutia som podmieňoval aj názorom

zástupcov, kolegov a niektoré som bol ochotný aj meniť.

Vybrať dobrých spolupracovníkov, to je umenie...

Tak, ako som získaval skúsenosti vo svojej funkcii, uvedomil som si, že výber ľudí je jedna z najdôležitejších kompetencií, ktorým som venoval veľa času. Snažil som sa predstaviť si ich

RNDr. Ladislav Ruttkay

správanie v rôznych situáciách a čo najkomplexnejšie. Svoju rolu zohrala aj intuícia formovaná skúsenosťami.

Teším sa, že na škole pôsobia kolegyně, ktoré vedú dva silné farské časopisy – Pokoj a dobro i Farskú rodinu. Úspechom je aj to, že škola zamestnáva jedenásť našich absolventov. Počas štúdia sme mali možnosť spoznať ich povahové vlastnosti a získať ich. Stali sa kolegami svojich učiteľov. Aj to je taká istota školy.

Projekty do „hardwarového i softwarového“ rozvoja školy v hodnote miliónov eur sú obdivuhodné...

Nastavoval som veľa projektov. Týkali sa technického vybavenia školy, budovania laboratórií v Centre odborného vzdelávania, interiéru aj exteriéru školy so zámerom, aby mali čo najväčší efekt pre školu. Stálo ma to

veľa uvažovania, radil som sa, inšpiroval aj v zahraničí. Práca nekončila zatvorením kancelárie. Som vďačný za ľudí, ktorí mi pomohli projekty realizovať.

A čo duch školy?

Snažil som sa, aby škola mala svoju atmosféru, svojho ducha spolupráce, prajnosti, dodržiavania pravidiel slušnosti, kultúrnosti, vzájomnej úcty. Mladší sa učili od starších. Podarilo sa nám zrealizovať dvadsať plesov, vianočné akademie, rôzne besedy, súťaže, exkurzie i krížovú cestu. Teší ma, že zo školy, kde je cca 430 chlapcov a 40 dievčat, odchádzali vzdelaní absolventi s kultivovaným prejavom a vystupovaním.

Určite ťa postretli aj neúspechy. Ako si sa s nimi vyrovnával?

Musel som sa naučiť rozlíšiť medzi tým, čo som mohol a vedel ovplyvniť a čo nie. Ak som urobil nejakú chybu, chcel som sa jej neskôr vyvarovať. S tým, čo som nemohol ovplyvniť, som sa musel zmierovať. Často som bol na to sám. Nechcel som zatažovať iných svojimi starosťami. Pomáhala mi aj modlitba a pozitívna myslenie.

Aká bola tvoja modlitba?

Bola skôr zamyslením nad dňom, ktorý som prežil a možno nad chybami, ktoré som urobil i prosbou, aby som dokázal fungovať, riešiť veci a posúvať ich dopredu. Vždy som si uvedomoval obrovskú zodpovednosť, ktorú som mal. Bola to jedna z najťažších vecí. Zodpovednosť voči žiakom, učiteľom, smerovaniu školy. Bral som ju s pokorou. Každý deň som si uvedomoval, že ja som ten, ktorý rozhoduje o dôležitých záležitostiach. Ak zlyhám, ovplyvním život aj iných ľudí.

Ako vnímaš súčasné školstvo?

Počas môjho pôsobenia sa vystriedalo 26 ministrov školstva a začali asi štyri reformy. Musel som zvládnuť veľmi veľa zmien a snažil som sa tlmíť

Bývalý riaditeľ SPŠ technickej v SNV – RNDr. Ladislav Ruttkay so svojimi vtedajšími zástupcami – Mgr. Monikou Hodnickou a Ing. Martinom Kokoruďom, novozvoleným riaditeľom SPŠT. Foto: archív školy

vonkajšie turbulencie s cieľom udržať rovnováhu, stabilitu i progres.

Je mi ľúto, že školstvom pretiekli desiatky miliónov eur a niektoré vynaložené prostriedky sa premrhali. Jedným z príkladov je aj učebnicová politika. Za desiatky rokov nedokázali zodpovedné inštitúcie sformovať kvalitné tímy z najlepších učiteľov, ktorí by pripravili „batériu“ učebníc z mnohých odborných predmetov. Učitelia musia texty pre žiakov pripravovať sami. Často si to vyžaduje veľa úsilia a kvalita nemusí byť zodpovedajúca. Aj v tomto sledujem progres v okolitých krajinách...

Chýba mi tiež dlhodobejšia koncepcia rozvoja. Namiesto toho, aby sme na Slovensku už dávno investovali do školskej infraštruktúry a kvality vôbec, neurobili sme tak a teraz lamentujeme nad tým, že nám odchádzajú študenti. Biedu školského systému chceme, paradoxne, zakryť množstvom titulovaných ľudí. To sa mi nepáči.

Už mnoho rokov pôsobíš v komunálnej politike. Čo pre teba znamená?

Beriem ju ako prejav služby a zodpovednosti. Národ by mali viesť tí najmúdrejší, najpracovitejší a zároveň aj ľudia morálne na úrovni. Žiaľ, častokrát to tak nie je. Žijeme dobu populizmu a mnohí hľadajú hlavne svoj

prospech, alebo prospech úzkej skupiny. Zodpovední na najvyšších úrovniach často klamú a keď sa im to dokáže, mávnu rukou a povedia: „No tak, stalo sa.“ Dobrý politik by mal uvažovať o tom, čo jeho rozhodnutia prinesú v budúcnosti. Štát aj samosprávy sa zadlžujú a to nie je dobré. Mrzí ma aj veľká polarizácia spoločnosti.

Ako oddychuješ?

Rád plávam, bicyklujem. Tí, čo ma poznajú, vedia, že som i aktívnym včelárom. Môj otec včeláril celý život. Keď už nevládal, starostlivosť o včely mi odovzdal. Vnímal som to ako bremeno, ale zároveň aj ako prejav úcty k otcovi. Nechcel som mu zlomiť srdce. Bol to jeho celoživotný údel, jeho poslanie. Postupne som si však uvedomil, že je to skôr dar od môjho otca i to, čo mi chcel povedať. Jeho hodnotu som si uvedomil až teraz. Vlastne vždy, keď som na včelíne, myslím na otca. Včely ma naučili byť pokojnejším, vyrovnanejším, aj pokornejším. Už teraz sa teším, že sa im budem venovať viac.

Všimla som si, že máš okruh verných priateľov. Ako nazeráš na priateľstvo?

Priateľstvo je vzťah, ktorý sa buduje dlhé roky a upevňuje medzi ľuďmi, ktorí majú názorový súlad na mnohé veci života, rodiny, hodnôt. Buduje sa

obojsstranne. Som vďačný za priateľov, ktorých mám.

Svoju pracovnú kariéru si v júni veľmi úspešne zavŕšil odchodom do dôchodku. Ako ho chceš tráviť?

Mám veľa plánov... Predovšetkým byť s rodinou. Chcem vrátiť dlh, ktorý voči nej mám kvôli zaneprázdnenosti počas pracovného života. Rád by som sa venoval vnúčatám i manželke Hanke, ktorá bola vždy chápavá a tolerantná, čo si veľmi vážim.

Určite sa teším na čítanie kníh, pokus o štúdium anglického jazyka, plávanie i cykloturistiku. Okrem toho ako mestský aj krajský poslanec mám úloh a povinností stále dosť.

Čo praješ nášmu Slovensku?

Prajem nám, aby sme si cenili čas, ktorý žijeme. Nie všetko je ideálne, ale je to dobrá doba – doba hojnosti, slobody, možností sebarealizácie. Len akoby sme si to málo vážili, sťažujeme sa a hľadáme chyby.

Za čo ďakuješ Bohu?

Často som Bohu ďakoval, že mi dal dar zdravia, odvahu hľadať nové riešenia a dosť sily na to, aby som ich zrealizoval. A dal mi okolo seba množstvo dobrých ľudí. Sú to krásne dary.

V mene čitateľov ďakujem za rozhovor a prajem veľa Božieho požehnaní!

NOVINKY Z CIRKEVNÉHO GYMNÁZIA ŠTEFANA MIŠÍKA

JANA MARCINČINOVÁ

Foto: Archív školy

Výlet k írskym útesom

VIETE SI PREDSTAVIŤ STRÁVIŤ ČASŤ LETA ŠTÚDIOM V ZAHRANIČÍ?

Betka Zekuciová a Emo Kollár z nášho cirkevného gymnázia si vybrali túto možnosť a vôbec neoľutovali. Celých osem dní v auguste študovali, cestovali, spoznávali nových ľudí, ich kultúru a zbierali nezabudnuteľné zážitky v Írsku.

Celý pobyt aj štúdium zastrešoval a financoval Goetheho inštitút v Nemecku. Tento jedinečný projekt niesol názov **Karriere Quantum** a zjednotil ľudí zo šiestich krajín Európy. Mladí ľudia z Fínska, Bosny a Hercegoviny, Rumunska, Írska, Slovenska a Talianska spoločne riešili zložitú koncepciu kvantovej fyziky. Okrem zaujímavých hodín tohto ťažkého predmetu v pokročilej angličtine mali naši študenti možnosť navštevovať kurzy nemčiny, ktoré začali už týždeň pred odchodom online formou. Komunikáciou s rovesníkmi si Emko s Betkou precvičili hovorovú angličtinu.

Bol to mimoriadne intenzívny týždeň plný fyzikálnych a jazyko-

vých hier, írskeho tanca, hudby, zvykov a cestovania po krásne zelenej krajine. Odchádzali obohatení o skúsenosti a nové priateľstvá.

S pani učiteľkou Farkašovou pri tréningu írskeho národného športu hurling

TRADIČNÁ OKTÓBROVÁ NÁVŠTEVA VIEDNE

Naša pravidelná celoškolská exkurzia do jednej z okolitých svetových metropol sa konala aj toho roku. V októbri sme navštívili krásavicu na Dunaji - Viedeň.

Cestu tam sme si obohatili historickými aj duchovnými zastávkami. V Černej sme spomínali na Andreja Hlinku, ale aj na obeť tragédie v roku 1907.

Veľkú duchovnú posilu sme načerpali v skalnom sanktuáriu na hore Butkov a spoznali pôsobisko našich prvých svätcov - sv. Andreja Svorada a sv. Benedikta v kláštore na Skalke nad Váhom.

Ďalší deň už patrilo celý Viedni, mohli sme porovnávať krásu baroka v kostole sv. Karola Boromejského s majestátnosťou gotiky chrámu sv. Štefana. Navštívili sme Kapucínsku hrobku, kde sú pochovaní všetci rakúsko-uhorskí králi a cisári, aj cisárovné.

Aj múzeum v dome, kde žil a umrel veľikán hudby W. A. Mozart nás o mnohom poučilo. Monumentálne Prírodovedné múzeum nás "dostalo" svojimi zbierkami, nielen fauny a flóry, ale aj mineralogickými exponátmi drahokamov.

Podvečer nás ešte čakala prechádzka ku Hundertwasserhaus-u, atraktívnemu bytovému domu so stromami na streche a pestrofarebnou fasádou.

Boli to dva vyčerpávajúce, ale hlavne obohacujúce dni. Bohu vďaka!

Rehoľná kaviareň počas Dňa farnosti 2024. Foto: Peter Dobrovský

Radostné zdieľanie s pánom kaplánom Stankom Lopatovským. Foto: Peter Dobrovský

Moderátorka Katarína Valasová počas besedy "spovedala" našich duchovných otcov. Foto: Peter Dobrovský

Deti z Alžbetky počas Dňa farnosti 2024. Foto: Peter Dobrovský

Deň farnosti - v radosti. Foto: Peter Dobrovský

Nočné bdenie.
Foto: Mária Dirgová

Odpustová slávnosť v Schulerlochu. Foto: Peter Dobrovský

Rozlúčková sv. omša s kaplánmi. Foto: Peter Dobrovský

Interiér kaplnky v Schulerlochu po renovácii.
Foto: Peter Dobrovský

Pochod za život. Foto: M. Dirgová

NAŠA FARNOSŤ PODPORILA SVOJOU ÚČAS- ŤOU POCHOD ZA ŽIVOT

Každé srdce má právo biť. S týmto heslom na transparente sme aj my, farníci zo Spišskej Novej Vsi, kráčali ulicami Košíc. Pridali sme sa tak k viac ako 40 000 účastníkom Národného pochodu za život, ktorý sa uskutočnil 22. septembra 2024. Nedeľnému popoludniu prialo aj počasie. Začali sme svätou omšou na sídlisku Ťahanovce, ktorú celebraval náš diecézny otec biskup František. V homílii nás povzbudil vo

vytrvalosti a trpezlivosti. Po svätej omši a menšom občerstvení sme sa presunuli na námestie, kde prebiehal hlavný program. V uliciach metropoly Východu sa stretlo naozaj obrovské množstvo veriacich a podporovateľov života. Bolo to veľké svedectvo a jasné vyjadrenie hodnôt. Veríme, že aj týmto pochodom sme prispeli k podpore ochrany každého života.

Mária Dirgová

ODPUSTOVÁ SLÁVNOSŤ – SCHULERLOCH

Kaplnka v Schulerlochu

Druhú júlovú nedeľu, ako býva zvykom, sa na sviatok Panny Márie Karmelskej pri kaplnke v Schulerlochu zišli desiatky veriacich nielen z našej farnosti. Krásne počasie, pomocný otec biskup Ján Kuboš a naša zrekonštruovaná kaplnka... Začali sme tradične - svätým ružencom. Hneď po modlitbe nasledovala svätá omša. Krásny spev nášho veľkého zboru, ktorý túto slávnosť doprevádzal, sa niesol celým okolím.

Po skončení sv. omše bola možnosť prijať škapuliar Panny Márie Karmelskej, zapísať sa do knihy a vziať tak na

seba záväzky, ktoré s prijatím škapulia-ra súvisia. Pribudla nám takmer stovka nových čitateľov, čomu sa veľmi tešíme.

Sme radi, že počasie prialo, že sme sa mohli stretnúť v tak hojnom počte a v neposlednom rade je nám veľkým potešením, že si kaplnka vyslúžila rekonštrukciu. O jej obnovu sa postaral pán Mgr. Rastislav Javorský, ktorému veľkú vďaka za celú našu farnosť vyjadril pán dekan Mgr. Ján Záhradník a odovzdal mu i ďakovnú listinu.

Mária Dirgová

Foto: Peter Dobrovský

Mons. Kuboš ďakuje p. Javorskému za obnovenie kaplnky

Interiér kaplnky v Schulerlochu po renovácii

POŽEHNANIE PUTOVNÝCH KAPLNIK PANNY MÁRIE ZÁZRAČNEJ MEDAILY

V nedeľu 21. júla 2024 navštívil našu farnosť kňaz - vincentín, vpd. Jozef Noga, CM, aby pri svätej omši požehnal a odovzdal dve putovné kaplnky Panny Márie Zázračnej medaily prvým rodinám. V homílii zazneli povzbudivé slová k obnoveniu spoločnej modlitby v rodinách. Priblížil a vysvetlil nám posolstvo Panny Márie skrze ZÁZRAČNÚ MEDAILU. Panna Mária je sprostredkovateľkou veľkých milostí, prichádza, aby nás chránila od zla. Kaplnku sme túžobne očakávali a tešíme sa, že je už medzi nami. Nech nám Panna Mária svojím orodovaním u svojho Syna pomáha vyprosiť potrebné milosti pre všetky domácnosti našej farnosti.

Zodpovední za kaplnky v našej farnosti sú dve osoby, ktoré môžete kontaktovať na tomto telefónnom čísle: Mgr. Mariana Mulíková, 0908 287 872, Mária Turčanová, 0948 160 128.

Všetky potrebné informácie o Združení zázračnej medaily a putovaní kaplniek Panny Márie Zázračnej me-

Kaplnky Panny Márie Zázračnej medaily

daily nájdete na <https://www.zzm.sk/podomova-navsteva-panny-marie/>

Mária Turčanová

Vigília Nanebovzatia Panny Márie.
Foto: Peter Dobrovský

ODPUSTOVÁ SLÁVNOSŤ – NANEBOVZATIE PANNY MÁRIE

V predvečer odpustovej slávnosti sme sa 14. augusta 2024 stretli pri Najsvätejšej Oltárnej sviatosti a spoločne si vyprosovali milosti od našej Matky. Pán kaplán Peter Hovanec pripravil krátke zamyslenia a s doprovodom nášho zboru sme strávil krásny čas s Kristom. Vďaka mnohým, ktorí prišli, aby sme sa mohli spoločne duchovne pripraviť na slávenie sviatku Nanebovzatia Panny Márie.

Mária Dirgová

ROZLÚČKA S KAPLÁNMI

Dňa 13. júla 2024 sa na farskej záhrade zišla stovka mladých i starších farníkov s cieľom vysloviť vŕcne poďakovanie za kňazskú službu našim kaplánom: Adamovi Konkoľovi, Stanislavovi Lopatovskému, Marekovi Rambalovi, ktorých Pán povolal na nové pôsobiská. V srdečných rozhovoroch a príjemnom občerstvení sa spomínalo, spievalo, radovalo i smútilo. Naším drahým kňazom vyprosujeme veľa darov Ducha Svätého, Božiu ochranu a silu byť vernými a svätými ohlasovateľmi Radostnej zvesti.

PŮŤ – SV. ANNA

Aj tohto roku bola 28. júla 2024 pri Kaplnke sv. Anny v SNV slúžená svätá omša za účasti asi stovky pútnikov. Pán kaplán Martin Kováč povzbudil prítomných peknou homíliou. Pripomenul v nej strádanie bezdetných manželov a ich dôveru v Božiu pomoc. Dotkol sa aj paradoxu súčasnosti - bolesti rodičov, ktorí túžia po dieťati a nedočkajú sa ho i tých, ktorí odmietajú dieťa kvôli ohrozeniu ich životného štandardu. Cirkev je tu pre všetkých - zdôraznil - chce im byť nablízku, keď treba povzbudiť, či objasniť.

Vďaka patrí všetkým tým, ktorí sa púte zúčastnili, ale aj tým, ktorí sa každoročne starajú o dôstojný priebeh tejto tradičnej letnej slávnosti. Nech na orodovanie sv. Anny im to dobrý Boh mnohonásobne odplatí!

Viera Kubovčíková

NÁBOŽENSTVO V ŠKOLE? NA ČO JE TO DOBRÉ?

DANIEL LYSÝ

Foto: freepik.com

Prečo by sa malo náboženstvo vyučovať v štátnej inštitúcii akou je škola? Má nejaké opodstatnenie, má vôbec prínos? Otázky, ktoré budia vaše, diskusie a vyvolávajú rozličné odpovede.

Aby sme mohli hľadať kvalitnú odpoveď, musíme pochopiť isté súvislosti. Ospravedlňujem sa, že na niektoré vety v tomto článku sa možno budete musieť sústrediť viac ako inokedy.

Podíme do nedávnej minulosti: V roku 2017 vypracovala expertná skupina (V. Burjan, M. Vtáčnik, J. Juráš, M. Vantuch a ďalší) dokument Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR – **Učiace sa Slovensko**, ktorý mal poslužiť ako základ pre tvoriaci sa Národný program rozvoja, výchovy a vzdelávania. Bol to strategický návrh programu, ktorý mal určovať smerovanie školstva a vzdelávania na Slovensku na najbližších desať rokov.

Je veľmi zaujímavé, že autori Učiaceho sa Slovenska chápú vyučovanie náboženstva v školách v podstate ako zbytočne povinné. Ich návrh bol zrušiť žiakom možnosť výberu medzi náboženskou a etickou výchovou. Etická výchova by sa podľa nich mala stať povinným predmetom pre všetkých a náboženstvo iba voliteľnou možnosťou. Vyučovanie náboženstva vraj malo v minulosti isté historické korene a príčiny, avšak tie sú už dnes prekonané.[1] Inými slovami to znamená, že vyučovanie náboženstva v škole „v modernej dobe“ už nemá opodstatnenie a aké skutočné dôvody mali títo autori na takéto tvrdenie, si môžeme asi len domýšľať.

Treba povedať, že tento návrh sa napokon do finálneho Národného programu rozvoja výchovy a vzdelávania nedostal, avšak myšlienka a uvažovanie, aký zmysel má náboženstvo v školskom prostredí a či by ho nebolo lepšie zrušiť, sú pre nás na Slovensku stále živé. Takže prečo a aký zmysel má náboženstvo v škole (keď, okrem iného, do škôl chodí množstvo neveriacich či nepraktizujúcich detí)?

KATECHÉZA NIE JE TO ISTÉ ČO NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA

Vyučovanie náboženstva v škole nie je to isté čo katechéza. V prvom rade si teda musíme uvedomiť, aký má vyučovanie náboženstva cieľ. Bez toho, aby sme museli ísť do detailov, stačí vedieť, že ciele, formy i zameranie oboch z nich sa navzájom líšia. Hoci sa dopĺňajú (alebo by sa aspoň mali dopĺňať), predsa len sú dosť odlišné.

Zjednodušene môžeme povedať, že **cieľom katechézy je vovádzanie do vzťahu s Bohom, prehlbovanie viery človeka** a osvojovanie si kresťanského života v jeho celistvosti, kým **vyučovanie náboženstva** sa riadi princípmi školského vyučovania a je riadnou súčasťou vyučovacieho procesu. Nejde tu primárne o proces vyzrievania vo viere a ani o prehlbovanie viery, ale o **sprostredkovanie vedomostí z ob-**

lasti náboženstva a viery. Samozrejme, že toto vyučovanie nemá byť z pozície učiteľa len nejakým neutrálnym odovzdávaním vedomostí. Je veľmi dobré, ak je akousi prvotnou evanjelizáciou. Avšak ide tu primárne o syntézu medzi ľudskými vedomosťami a náboženskými poznatkami, teda medzi svetom, životom, kultúrou a vierou.[2]

Na druhej strane si to lepšie priblížime, keď si uvedomíme, že **viera**, ako ju chápeme, je v prvom rade **darom** a nie niečím, čo sa naučím v škole.

Pre výchovu dieťaťa vo viere je nezastupiteľná **výchova a príklad rodičov**. Je veľmi naivné, ak rodičia dajú svoje dieťa na náboženstvo s očakávaním, že tam získa túžbu chodiť na sv. omšu, modliť sa a že sa stane dobrým kresťanom alebo dobrým človekom aspoň po morálnej stránke. Takto to jednoducho nefunguje a ak rodičia nie sú pre svoje deti vzorom viery doma, tak bude ich duchovný život aj naďalej veľmi zakrpatený. Ak učiteľ na konci roka zistí, že jeho žiaci nie sú nábožnejší – „veriacejší“, než boli na začiatku, môže ho to viesť k frustrácii až k rezignovaniu. Duchovný život dieťaťa na náboženstve môže rásť len vtedy, ak má k tomu základ z rodinného prostredia, prípadne z kvalitnej katechézy vo farnosti.

Položme si našu nosnú otázku teraz ešte raz a trochu ju upravme: **Načo je teda náboženstvo v škole, ak nezbudzuje vieru u žiakov?**

Vieru dáva Boh a my k tomu môžeme prispieť alebo tomu prekážať. **Náboženstvo** v školskom prostredí však napriek tomu **pomáha veriacemu žiakovi, aby lepšie spoznal to, čomu verí a aby sa pre svoju vieru uvedomelejšie rozhodol**, čím sa znižuje riziko, že ostane nezrelý a ľahostajný.

Okrem iného, nová reforma vzdelávania na Slovensku, ktorá sa záväzne začne uplatňovať na všetkých základných školách SR postupne od prvého ročníka, mení celý systém vzdelávania a jeho orientácie. Po novom sa presúva ťažisko hlavného akčného vzdelávania z učiteľa na žiaka. Inými slovami to znamená, že nosnou úlohou učiteľa bude sprevádzať žiaka v procese učenia sa tak, aby sa učil sám. Aby sa naučil učiť sa a aby to, čo sa naučil, dokázal prepojiť

so životom v praxi. Preto aj vyučovanie náboženstva sa bude orientovať nielen na odovzdávanie poznatkov, ale v prvom rade na **nadobúdanie kompetencií**. Teda **to, čo sa žiak naučí, by mal vedieť uchopiť, prepájať a prakticky využívať**. Primárne miesto vo vyučovaní podľa reformy by nemal mať spôsob naučiť sa a zapamätať si stanovený obsah (napr. z učebnice), ale spôsob, ako niečo, čo som sa naučil, dokážem využiť v praxi, prepojiť to s vlastným životom. Obsah – tému, s akou bude učiteľ pracovať si môže vybrať sám, nebude striktné stanovená a nemusí to byť nevyhnutne obsah, ktorý nájde v učebnici, ako to bolo doteraz. To dáva učiteľovi „voľnejšie ruky“ a necháva mu priestor na vlastnú tvorivosť, aby si obsah zvolil podľa svojho uváženia.

Toto celé sa nám môže zdať trochu „priťahnuté za uši“, lebo veď prečo by sa mali deti učiť inak, ako sme sa učili my? Musíme si však priznať, že dnešná generácia detí a mladých je diametrálne iná než tá naša. Mnohé prieskumy, zistenia ukazujú, že dnešné deti a mládež nedokáže prepájať naučený obsah s praxou a realitou života. Zameranosť na memorovanie obsahu učiva bez prepojenia s realitou je úplne odtrhnutá od podstaty výchovy a vzdelávania a sama osebe vytvára izoláciu medzi žiakom a praktickým životom. Školská reforma je teda odpoveďou na tento súčasný problém. Okrem toho systém vzdelávania je v mnohých zahraničných krajinách takto nastavený už dávno a prináša oveľa lepšie výsledky ako ten náš.

Učenie formou nadobúdania kompetencií je v rámci náboženstva riešením, ako naučiť dieťa pracovať, hodnotiť a skúmať vlastnú religiozitu, ako lepšie pochopiť sám seba ako duchovno-telesnú bytosť, ktorá má svoju hodnotu, svoje túžby, svoje životné poslanie a svoje konečné smerovanie. Znova pripomínam, že hoci majú katechéza, ktorá je isto intenzívnejšia v prehľbovaní viery človeka, a vyučovanie náboženstva odlišné ciele i formy, obe sa navzájom dopĺňajú, majú komplementárnu funkciu a nemajú byť od seba odtrhnuté.

Na záver ešte jedna otázka: **Má zmysel vyučovanie náboženstva pre**

vlažné, nepraktizujúce alebo neveriace deti?

Odpoveď je, **samozrejme, áno a veľký**. Každý človek, či si to uvedomuje alebo nie, je v podstate aj duchovnou bytosťou. Má v sebe prirodzené i duchovné prežívanie. Každý z nás si kladie otázky o svojom pôvode, zmysle života a smerovaní. Niektorí síce pohodlne prijmú lacné odpovede na tieto dôležité otázky, avšak každá ľudská bytosť má v sebe viac či menej zakorenenú religiozitu. Nemusíme byť veriaci a ani kresťania, a predsa akosi prirodzene vnímame svoj vnútorný svet a život, ktorý je omnoho zložitejší, ale aj vzácnejší, než ten materiálny.

Naši žiaci sú presne takíto. Vplyvom našej kultúry, našich tradícií a zvykov, ktoré sú pevne previazané s kresťanstvom, je v nich veľa náboženského, hoci si to sami ani neuvedomujú. Identita Slovákov, či to už niekto chce alebo nie, je bytostne spojená s kresťanskou vierou. Úlohou náboženstva je teda **pomôcť im spoznať bohatstvo a krásu seba samých, identitu svojich koreňov**. A takisto je jedinečným impulzom ako sa žiaci naučia **pracovať s vlastným, navonok ukrytým svetom, so svojou dušou, hodnotami** a ako aj neveriacim deťom osvetľovať ich vnútorný život a sprevádzať ich pri pochybnostiach či náročných otázkach.

BODKA

„Neverím v Boha ani v nič, čo ste nám tu teraz hovorili“ – aj toto zaznelo na hodine náboženstva. Múdry učiteľ sa však k tomuto žiakovi sklonil a povedal mu: „V poriadku. Povedz mi svoje dôvody, prečo neveríš a čo ťa utvrdzuje v tvojej neviere.“

Bez toho, aby ho zahriakol, dal týmto učiteľ žiakovi šancu, aby premýšľal. Aby sa naučil zdôvodňovať svoje tvrdenia a rozprávať o tom, čo prežíva vo svojom vnútri. Takto sa začal v triede **dialóg nielen o zmysle viery, o Bohu, ale aj o hodnotách, úcte a rešpekte**. Presne v tomto má vyučovanie náboženstva v škole svoje nezastupiteľné miesto.

[1] Učiaci sa Slovensko: Dostupné online: https://www.minedu.sk/data/files/7532_uciace-sa-slovensko2017.pdf

[2] Porov. REIMER, T.: *Katechéza v súčasnej dobe*. Don Bosco. Bratislava, 2021, s. 53

Pochod za život. Foto: M. Dirgová

NOVÝ ZAČIATOK

MONIKA DOBROVSKÁ

Čas bezstarostných prázdnin a dovoleník je už za nami a my, rodičia, sa postupne dostávame do roly manažéra, ktorý musí zladať možné s nemožným. Sme v kolotoči povinností, ranného zhonu, domácich úloh, či projektov a nekončiacej taxikárskej služby, ktorou zabezpečujeme plynulý chod záujmovej činnosti našich ratolestí. Niekedy sa pýtam: „Ako to robili naši rodičia, keď mali viac detí, viac povinností, žiaden mobil ani auto, a predsa to zvládali vo väčšom pokoji ako my dnes? A čo mi z tohto obdobia utkvelo v pamäti?“

Nezabudnuteľný bol pre mňa čas strávený pri spoločnom stole i nekončiace debaty na všetky témy v kruhu svojej rodiny - hlavne po večeri a v nedeľu po obede. Tiež dôvera našich rodičov, že ich nesklameme, keď nám nechali na krku kľúč od bytu. Spomínam i na spoločné pozeranie rozprávok a filmov, či výlety a návštevy našich blízkych. Samozrejme, aj všakové huncútstva, ktoré sme prežili s priateľmi. A čo vy? Na čo si z detstva najviac spomínate? Čo vo vás zanechalo stopu?

Zamysleli ste sa niekedy nad tým, na čo budú spomínať naše deti? Aký odkaz im dávame do budúcnosti? Možno je takýto: Svet je veľmi nebezpečné miesto, preto ťa všade odveziem a doprám. Nevadí, že nemáš úlohy, ja

ich za teba spravím, ty si len oddýchni. Projekt z biológie? Niečo vymyslím a „vygúglím.“ Školská taška je veľmi ťažká, nechaj, ja ti ju ponesiem. Tá učiteľka je zlá, máš pravdu, hneď zajtra si to s ňou vybavím. Chceš ísť na ihrisko? Idem s tebou, lebo tie deti vyzerajú podozrivo. Alebo aj takýto: Nemám čas, urob si to sám. Vidiš, že práve niečo riešim (pozerám do mobilu), nechaj ma chvíľu.

Nezametáme pred deťmi všetky cesťky? Nechováme ich v sterilnej bubline, kde nemá miesto prehra, bolesť, neúspech, sklamanie? Dáme deťom možnosť, aby roztvorili svoje krídla a leteli? Vyberáme školy, kamarátov, učiteľov a potom sa čudujeme, keď sa dieťa stretne s problémom v puberte, že nevie, ako sa s ním popasovať.

Nechajte deti aj prehrávať, nech zazijú i tento pocit, aby boli pripravené na neúspechy v budúcnosti. Budujte v nich sebadôveru a zodpovednosť. Dovoľte im pomáhať vám a postupne prenechávajú kompetencie na nich. Budú sa cítiť užitočné, potrebné a dôležité. A začnite už v mladšom veku. Buďte nároční, primerane prísni a láskaví. Tráňte spolu čas, no nechávajú si čas aj pre partnera. Dieťa túži mať dvoch milujúcich sa rodičov. Nezabúdajte, že okolo vás sú aj iní ľudia, ktorí potrebujú pomoc, či láskavé slovo. Učte ich vážiť si svojich rodičov tým, že vy sami im pôjdete príkladom. A naučte deti pokore. Tým najlepším učiteľom je sám Kristus. Prosme o dary Ducha Svätého, aby sme s jeho pomocou zvládli nielen tento nový začiatok, ale aj celý život.

OÁZA NOVÉHO ŽIVOTA 3. STUPŇA V RÍME

V lete tohto roku sme sa my, Slažiari, zúčastnili záverečného stupňa dvojtyždňovej duchovnej formácie - Oázy. Oáza nového života, ktorú založil poľský kňaz František Blachnický, slúži na formovanie kresťanského života a bližšieho vzťahu s Bohom a s Cirkvou.

Každá Oáza sa nesie v znamení inej témy. Tento rok to bolo: „Spoločenstvo a hľadanie našej úlohy v Cirkvi“. Treť stupeň Oázy bol napísaný práve pre Rím, teda centrum Katolíckej cirkvi.

Každý deň sme navštívili baziliku, kostoly a iné významné pamiatky, ktoré ovplyvňovali a stále ovplyvňujú našu vieru. Putovali sme po stopách svätých, ktorí pôsobili v Ríme. Podarilo sa nám

pozrieť si Pápežské dikastérium a Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Ríme. Navštívili sme aj kňazov, rehoľné sestry a iné zasvätené osoby, ktoré nám rozprávali svoje svedectvá života a ukázali nám, ako si našli miesto v Cirkvi.

Na našich tričkách si môžete všimnúť nápis „Quo vadis?“ („Kam kráčaš?“). Kráčali sme naozaj veľa, keďže Rím je obrovské mesto, no malo to aj

iný význam: „Kam kráčam ako mladý kresťan v Cirkvi? Aká je moja úloha?“

Z Ríma si každý z nás odniesol množstvo spomienok a zážitkov. Či už to bola architektúra rímskych bazilik, alebo modlitba na kolenách na Svätých schodoch. Ježiš sa každého z nás dotýkal iným spôsobom. Stretli sme veľa ochotných ľudí a navzájom sme sa viac spoznali. Sme vďační všetkým dobrodincom a darcom, vďaka ktorým sme sa mohli posunúť na ceste viery.

Vďaka všetkým svedectvám a udalostiam, ktoré sme zažili, môžeme povedať, že Cirkev je ozaj živá a má čo ponúknuť aj nám, mladým.

SVEDECTVÁ

Neviem vypichnúť jednu vec, ktorá by bola pre mňa naj – všetko, čo sme zažili, tvorí dokopy jedno obrovské dielo (ako mozaika). Z Oázy si odnášam mnoho priateľstiev, skúšok a lekcí, ktoré mi dali veľa do každodenných situácií, no hlavne som sa naučila dve veci – ako budovať osobný vzťah s Bohom a ako tvoriť spoločenstvo. Každý z nás je jedinečne

iný, no myslím si, že vďaka Oáze budeme mať jednu vec určite rovnakú – budeme stavať na skale. (Mt 7, 24-27) **(Katka H.)**

Oáza 3° mi veľmi otvorila oči najmä čo sa týka spoločenstva. Začala som sa na ľudí pozeráť v lepšom svetle. Niektorých ľudí som mala zaškatulkovaných ako zlých, lebo som nemala šancu ich bližšie spoznať. No keď som sa pozrela cez škatuľky, zistila som, že sú to super ľudia. Som naozaj vďačná,

že som sa na túto Oázu dostala a odnášam si veľa kultúrneho, ale aj veľa poznatkov. Vďaka Oáze 3° mám viac otvorené srdce pre Boha aj pre ľudí okolo mňa a menej predsudkov a škatulkovania. **(Veronika)**

Na začiatku sme dostali tričká na ktorých je zozadu napísané: „Quo vadis?“ Táto otázka nás sprevádzala celú Oázu v Ríme. Kam kráčame ako spoločenstvo? Kam kráčam v Cirkvi ako jednotliviec? Hľadali sme

odpovede na mnohé ďalšie otázky, či už v našom vnútri alebo v zdieľaní sa so spoločenstvom. Okrem toho sme videli veľkú časť Ríma a takisto si pochutili na talianskej kuchyni, no hlavne – boli sme tam spolu. **(Renátka)**

Oáza bola pre mňa nenahraditeľná. Zmenil sa mi pohľad na mnoho vecí v mojom živote a načerpala som veľa síl. Čas Oázy nás priviedol oveľa bližšie k Bohu a aj k sebe navzájom. **(Bohuznámy)**

PÁPEŽ VIE, ČO BOLÍ STARÝCH ĽUDÍ

VÝBER Z ČLÁNKU/VIERA KUBOVČÍKOVÁ

Foto: web/wikipedia.org

JE ZAUJÍMAVÉ, AKO MÁ KAŽDÝ PÁPEŽ SVOJU CIEĽOVÚ SKUPINU: AK BOLI PRE JÁNA PAVLA II. DÔLEŽITÉ RODINY, PRE PÁPEŽA FRANTIŠKA SÚ TO SENIORI A STARÍ RODIČIA.

Práve pre nich v roku 2021 ustanovil v Cirkvi **Svetový deň starých rodičov a seniorov**. Hovorí o nich ako o tých, na ktorých sa zabúda napriek množstvu darov a múdrosti, skúseností a poznania... Ako dobrý otec pozná realitu tých, ktorých vedie. Vďaka životnému štýlu a zdravotnej starostlivosti sa počet seniorov a dĺžka ich života zvyšuje, čo dokazujú svetové štatistiky a prognózy. Odhad hovorí, že na svete budú v roku 2050 takmer dve miliardy seniorov. Na Slovensku podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky pripadalo už v roku 2018 na 100 detí 102 seniorov.

Zároveň pápež vníma aj **krízu ľudskosti**, rast egoizmu, tlaku na výkon, sústredenia sa na seba. V takomto nastavení spoločnosti je prirodzeným dôsledkom odstavenie starých na vedľajšiu koľaj. Pápež František dokonca výstižne hovorí o kultúre skartovania, keď sa všetci nepohodlní „upratujú“ z dosahu. K prvým ohrozeným patria aj seniori, ktorí „nestíhajú“ žiť, učiť sa, pracovať, fungovať v rýchлом tempe doby. Nerešpektovanie ich ubúdajúcich síl, zato pribúdajúcich zdravotných ťažkostí či zákonitého spomalenia tela, mysle aj ducha ich zraňuje.

Pápež, rovnako ako aj zrelí ľudia vie, že **strach zo staroby** nie je vecou len súčasnej tvrdej spoločnosti... Našťastie – ako pripomína aj Svätý Otec – Boh, ktorý nás miloval skôr, ako sme prišli do lona svojej matky, nikoho neopúšťa. A najbližšie stojí práve tým, na ktorých si už nik nespomenie. Pre starých ľudí má Boh osobitné

miesto v srdci aj preto, lebo staroba je znamením požehnania.

...To, čo zažívame ako trend v našich zemepisných dĺžkach, je **teória „kradnutia príležitostí“** pre mladých starými ľuďmi. Ide tak o domnievané ukradnuté pracovné miesta a príležitosti až po nespokojnosť s využívaním prostriedkov štátneho rozpočtu na zdravie seniorov. Podľa niektorých takto odoberajú pre mladých prostriedky na budovanie krajiny, čím sa stávajú pre mladých neperspektívni a zaťažujúci. Toto klamstvo a manipulácia musia byť podľa pápeža odmietnuté a medzigeneračný konflikt vysvetlený komunikáciou.

Všetky tieto okolnosti vrátane neadekvátneho **zaťaženia dospelých detí prácou** v tlaku na výkon, keď je aj pre nich problémom zvládnuť základné životné potreby, znamenajú **odsunutie starých na vedľajšiu koľaj** a tým aj traumy z opustenosti, zbytočnosti a slabosti. Situácia podľa pápeža vyzerá ako sprisahanie voči starým ľuďom, keď predstavujú len finančnú a časovú záťaž, ktorá ostatných otravuje. Prijatie seniorov ne- napomáha ani individualizmus, ktorý zasahuje už aj rodiny ich detí, čím sa pretrháva generačné puto medzi starými rodičmi, deťmi a vnúčatami.

V tejto náročnej celosvetovej situácii pápež pozýva všetky zúčastnené strany **stať sa znovu jeden druhému bratmi** a objavovať v sebe poklady, ktoré každý má. Len takto môžeme predísť na jednej strane desivému pocitu rezignácie a strate hodnoty ži-

vota u starších, na druhej strane k ešte nevidenému dôsledku vykorenenia a straty spolupatričnosti, identity, pokračovania v príbehu rodu u mladých. Pápež ilustruje túto situáciu práve na príbehu vdovy Noemi, ktorá stráca chuť žiť. Len obetavá prítomnosť jej nevesty Rút dovoľuje Noemi zažiť požehnaný čas staroby a radosť z vnúčata.

Znamená to odvahu vykročiť k zmenám v sebe samom – bez ohľadu, či som senior alebo z mladšej generácie – ako aj dostatočnú citlivosť počúvať, sprevádzať, objavovať tajomstvo človeka oproti mne. Pápež nás vyzýva, aby sme spolu s Rút odpovedali svojim blízkym aj vzdialenejším seniorom rovnako: **„Neopustím Ťa!“** Túto slobodu a odvahu Rút Boh požehnal dobrým manželstvom, materstvom, krásnym vzťahom s jej svokrou, rešpektom a obdivom okolia. Rovnaké požehnanie podľa pápeža Boh ponúka každému, kto prekročí prah svojho „ja“ v ústrety ktorémukolvek z tých, čo žijú jeseň života. Odpovedať „Neopustím Ťa“ znamená podľa pápeža aj rozhodnutie navštíviť či stretnúť sa s takým seniorom, ktorý už stráca nádej, že jeho život má zmysel a hodnotu. Tento pocit zažíva iba kvôli osamelosti. Pápež František odporúča ešte jednu vec: naučiť sa byť nežný voči svojim starým rodičom a známym. Tej sa podľa jeho slov máme učiť od Boha: znamená to skloniť sa až k tomu, koho chceme zahrnúť láskou, a žasnúť nad ním.

Zdroj: [www. https://nm.sk/slabi-zbytocni-a-opusteni-papez-vie-co-boli-starych](https://nm.sk/slabi-zbytocni-a-opusteni-papez-vie-co-boli-starych)

MURÁŇ – LEVOČA: „NEKRÁČAJ SÁM, ALE PUTUJ S NAMI!“

ANNA MARHEFKOVÁ

V čase od 2. júla do 7. júla 2024 sa konal 33. ročník Pešej mládežníckej púte Muráň - Levoča. Púť sa začala svätou omšou v utorok o 8.00 h v Muráni a oficiálne skončila v sobotu polnočnou svätou omšou na levočskej Mariánskej hore. Púte som sa zúčastnila prvýkrát a rada by som vám ponúkla svedectvo a pohľad na púť svojimi očami.

Poznávacím znamením púte boli farebné šatky, náramky s nápisom: Muráň – Levoča, alebo krížik spolu s tabuľkou: 33. ročník pešej púte Muráň – Levoča, ktoré išli na začiatku skupiny.

Na púť prišli ľudia rôzneho veku. Rodiny s malými deťmi, mladí, ale aj starší dôchodcovia. Trasa nebola náročná, no tí, ktorí už nevládali, mali možnosť odvieť sa do cieľa sprievodným vozidlom. Problém nebol ani s batožinou. Počas celej púte sme putovali iba s menšími ruksakmi, v ktorých sme mali jedlo a pršíplášť. Druhý ruksak alebo kufor, v ktorom boli veci na spanie (karimatka, spacák, vankúš) a zvyšné oblečenie, bol prevážaný v nákladných autách, ktoré ho doviezli až do cieľa.

Každý deň sme začali svätou omšou, v Telgarte gréckokatolíckou liturgiou. Počas celej púte sme mali zabezpečené raňajky v podobe chleba a čaju, a takisto večere, ktorá už je zaužívanou tradíciou v každej obci. Ubytovaní sme boli v školách, no mali sme možnosť ísť spať aj vonku do stanov.

V prvý deň sme sa rozdelili na dve veľké skupiny. Každá skupina dostala šatky svojej farby. Tento rok to bola modrá a ružová - lososová. Putovanie v skupinách bolo lepšie, keďže jedna skupina vyrazila o trochu skôr ako druhá. Počas putovania sme mali prestávky na oddych a doplnenie tekutín a samozrejme, prestávku na obed. Počas nej sme mali aj stretnúť v menších skupinách, ktoré boli delené podľa veku účastníkov (deti do 12 rokov, stredoškóla, vysokoškóla, 40+). Rozoberali sme témy: Viera, Nádej, Láska a Radosť. Stretnúť viedli animátori, ktorí sa na túto službu prihlásili v dotazníku pred začiatkom púte. Celú cestu nás spre-

vádzali aj „regulovčiči“, ktorí mali na starosti priebeh cesty, pomáhali s riadením dopravy a dávali nám bezpečnostné pokyny.

Trasa púte bola zaujímavá. Previedla nás cez scenérie Národných parkov Muránska planina, Nízke Tatry a Slovenský raj. Prevažnú časť púte sme sa držali na cestnej komunikácii, no kráčali sme aj po turistických trasách. V prvý deň púte nás čakala trasa Muráň – Telgárt, ktorá trvala približne 21 km. Dorazili sme v čase okolo 17.30 h. V Telgarte nás už čakal navarený guláš, ktorý je každoročnou tradíciou každého ročníka púte. Vo štvrtok sme pokračovali z Telgártu do Hranovnice. Táto trasa bola najdlhšou na celej púti a merala približne 23 km. Po príchode do obce Hranovnica nás čakala ďalšia milá tradícia, ktorú si pre nás pripravili obyvatelia obce – varené klobásy. Prichýlili nás do svojich domov, kde nám ponúkli možnosť osprchovať sa. Bola to príjemná zmena, keďže školy, v ktorých sme boli ubytovaní, mali obmedzený zdroj teplej vody ☺. V piatok, 5. júla 2024, nás čakal predposledný deň. Išlo o kratšiu trasu (19 km) Hranovnica – Spišský Štvrtok. Na tejto ceste sme si urobili zastávku na obed v Spišskom Štiavniku, kde nás obyvatelia pohostili domácimi langošmi, koláčmi a kofolou. Po prestávke sme pokračovali do Spišského Štvrtku. Tam nás čakalo prekvapenie. Navštívil nás diecézny biskup Mons. František Trstenský. Bol to veľmi silný a krásny moment púte. Otec biskup pomáhal miestnym obyvateľom podávať ich tradičnú fazuľovicu, ktorú pre nás uvarili. Pozdravil všetkých pútnikov a zastavil sa pri každom stole, aby sa s nami pohováral. Keďže to bol posledný oficiálny večer, nasledovala zábava v podobe ERKO tancov, ľudoviek, či spevu. Posledný deň sa niesol v nálade najväčšej únavy, no zároveň veľkého očakávania. Cieľom bola Levoča. Trasa bola najkratšia, približne 13 km. Naše dve skupiny, modrá a lososová, sa spojili a putovali sme spolu. Najkrajším pocitom bola chvíľa, keď sme uvideli Levoču. Spievali sme, zhovárali sme sa, tešili

sme sa. Nadšenie a radosť ešte viac narástli, keď sme vstúpili do mesta. Prechádzali sme ulicami, spievali sme našu hymnu a mnohé ďalšie mládežnícke piesne. Následne nás čakal večerný záverečný program v telocvični, ktorý bol plný ďakovania organizátorom, animátorom a všetkým osobám, ktoré akokoľvek pomohli pri organizácii púte.

Zakončenie púte sa začalo 22.30 h, kedy sme vyrazili z Levoče na Mariánsku horu. Cestu tradične sprevádzal náš spev. Tesne pred začiatkom polnočnej svätej omše sme dorazili na horu a vošli sme do vyhradeného priestoru pred oltárom. Svätá omša bola finálnou bodkou celej púte a zároveň veľkým poďakovaním za Božiu ochranu. Po jej konci sme sa pobrali naspäť do Levoče do školy, v ktorej sme boli ubytovaní. Mali sme možnosť tam prespať a odísť až ráno.

Cestu sme si krátili spoločným spevom, historickými okienkami, rôznymi hrami a aktivitami, anketou a modlitbou ruženca. Počas cesty sme sa učili spievať aj hymnu púte, ktorú sme následne zanútili v každej cieľovej obci a aj na Mariánskej hore. Postupne sa z nás stala veľká rodina, v ktorej panovala priateľská atmosféra.

Najviac sa mi páčila pohostinnosť ľudí, ktorých sme stretli. Okrem večere, ktorú nám prichystali v Telgarte, Hranovnici aj v Spišskom Štvrtku, sme dostali aj množstvo koláčov, cukríkov a sladkostí. Aj dediny, cez ktoré sme prechádzali, boli veľmi štedré. Ponúkli nás domácimi koláčmi, ovocím a vodou. Už z diaľky nám behali naproti malé deti a všetci nám kývali a zdravili nás.

Púť Muráň – Levoča bola pre mňa úžasným dobrodružstvom. Mala som obavu prísť do veľkého spoločenstva nových ľudí, ktorých som nepoznala. Po prvom dni som sa však už cítila prijatá a začlenená. Spoznala som množstvo mladých z celého Slovenska. Bolo skvelé putovať, zhovárať sa s inými, modliť sa spolu. Aj týmto spôsobom som spoznala živú Cirkev. Z púte si odnášam veľa zážitkov a určite sa chcem na nej zúčastniť aj budúci rok.

KNIHA PRE TRIDSIATNIKOV, KTORÍ SA CHCÚ SPOZNAŤ

RICHARD ROHR, ANDREAS EBERT, ENEAGRAM – DEVÄŤ TVÁRÍ DUŠE.

TEXT: MÁRIA HOLLAAROVÁ

Richarda Rohra asi netreba zvlášť predstavovať. Známy spisovateľ, prednášateľ a kazateľ je členom fran-tiškánskeho rádu, žije v Novom Mexiku, USA. Jeho knihy sú prekladané do mnohých svetových jazykov. Ve-nuje sa v nich spiritualite, Biblii, for-mácii v rôznych fázach života.

Autori využívajú viac ako 2000 rokov starý dynamický systém po-znávaní osobnosti a charakteru. Ľudské charaktery rozdeľujú do de-viatich skupín a popisujú vzorce správania danej skupiny. Autori ne-ostávajú iba pri charakteristike jed-notlivých pováh, ale priradujú k nim postavy z Biblie a svätých, či sláv-ných vedcov, alebo spisovateľov. Opi-sujú korene hriechu a tiež aké môže byť ovocie duchovnej zrelosti. A tak čitateľ môže prísť na to, že niektorý svätý mu je blízky, lebo predstavuje vlastnosti, ktoré ho upokojujú a na-opak, svätec, ktorý mu je ľahko ne-sympatický vykazuje podobné vlast-nosti ako má čitateľ.

Interakciami medzi jednotlivý-mi povahami (číslami eneagramu) čitateľ pochopí, prečo sa s niektorý-mi ľuďmi cíti dobre a prečo iní ľudia v ňom vyvolávajú nepokoj a vníma ich ako neustálu kontrolu, hoci oni sami vôbec nemajú taký úmysel.

Kniha Eneagram – deväť tvári du-še vyvolá v čitateľovi prevrpenie. Oстане prevrpený z toho, že kniha môže o ňom toľko vedieť a toľko mu o sebe samom prezradiť. Opíše do de-tailov kladné aj záporné vlastnosti a vzorce správania i to, ako naprie-k

svojim slabostiam vyplývajúcim z povahy, môže napredovať v du-chovnom živote a spieť k slobode Bo-žieho dieťaťa.

V nadpise som napísala – kniha pre tridsiatnikov. Sám autor ju takto označil, lebo po tridsiatke je už člo-vek schopný sebareflexie, už sa po-zná. Ja som ju čítala po tridsiatke. Po štyridsiatke ju čítam znova a zase ma prevrpuje. Pravdepodobne sa k nej vrátim aj v nasledujúcich dekádach.

Je to kniha pre tých, ktorí chcú spoznať seba a to, ako sa vďaka, či napriek istým povahovým vlastnos-tiam stať lepším. A aj keď sa to, ako píše sv. Pavol, nedá úplne, ako zase píše autor – je lepšie sa snažiť, ako zo-stať úplne slepý a ochromený.

POĎAKOVANIE KŇAZOVI

TEXT: MARCELA BEŠENEJOVÁ, KEŽMAROK

Koncom júla tohto roku som sa v Spišskej Novej Vsi zúčastnila na poslednej rozlúčke s našou drahou príbuznou pani Máriou Podolskou. Cirkevný obrad v Dome smútku vie-dol pán kaplán – novokňaz Peter Ho-vanec.

Už od začiatku obradu sa na je-ho tvári objavil úsmev. Chcem mu aj touto cestou poďakovať za všetko to povzbudenie a nádej, ktoré vyjadril vo svojom príhovore a tým povzbudil nielen mňa, ale aj ostatných smútiacich. Vďaka tomu sa u mňa smútok premenil na radosť. Niet sa čoho báť! Ani smrti. Zaznelo, že nejdeme na smrť, ale na život a to na život več-ný! Stačí „len“ žiť v Pánovi a rozdávať lásku všetkým! A po celý čas, kto-rý na svete máme, očakávať s vierou v Pána. Kňaz, prichádzajúci s Eucha-ristiou k chorému, to je prichádzajú-ci Kristus, ktorý nám ide v ústrety.

Pánu kaplánovi vyprosujem veľa Božích milostí v jeho kňazskej službe.

VEDELI STE, ŽE...?

TEXT: PETER MARHEFKA

Eucharistia je jediná matéria na ze-mi, ktorá vie, čo je večnosť a jej sláve-ním sa už spájame s nebeskou litur-giou.

Latinský výraz „resurrexit“ zna-mená „vstal z mŕtvych“; tento nápis je zobrazený aj v rukách anjela na klenbe presbytéria nášho Farského kostola.

Pápež Bonifác VIII. v roku 1300 založil tradíciu jubilejných rokov podľa biblického vzoru Starého záko-na v Knihe Leviticus (25, 8-34), kedy každých päťdesiat rokov sa mal ko-nať milostivý rok ako čas sociálne-ho zmieru. Vtedy sa odpúšťali dlhy a prepúšťali otroci.

Rok 2024 sa v Katolíckej cirkvi slá-vi ako Rok modlitby a je prípravou na 27. jubilejný rok v dejinách, ktorý bu-de v roku 2025.

Birmovanie je sviatosť ustano-vená Ježišom Kristom, ktorou kres-tian od Boha dostáva pečať daru Du-cha Svätého. Birmovanie je jednou zo siedmich sviatostí katolíckej, vý-chodných pravoslávnych, orientál-ných pravoslávnych, starokatolíc-kých a anglikánskych cirkví.

Program prípravy birmovancov „Vývolený“ sa v roku 2015 stal ví-ťazom Asociácie katolíckych vyda-vateľstiev v troch kategóriách, a to: Kniha roka, Materiály pre liturgiu, Pracovné materiály pre službu.

Seminár „Život v Duchu“ podľa o-tca Ernesta Sieversa bol inšpirovaný jeho obrovskou a neočakávanou skú-senosťou s Duchom Svätým, ktorú získal v roku 1973 v africkej Ghane.

Do Santiaga de Compostela sa dá putovať nielen pešo, ale aj na bicykli, koni či loďou.

V roku 2024 navštívilo chrám Sag-rada Familia v Barcelone viac ako 4,7 milióna turistov.

RÍMSKOKATOLÍCKY FARSKÝ ÚRAD

Letná 60

052 01 Spišská Nová Ves

IČO: 31950141 DIČ: 2020719932

IČ DPH: SK2020719932

Bankové spojenie:

Všeobecná úverová banka, a.s.,

Bratislava, pobočka Spišská Nová Ves

IBAN: SK85 0200 0000 0031 5955 2257

BIC: SUBASKBX

Kancelária: 0908 033 987

Nonstop mobil: 0908 033 987

Dekan: 053/446 82 19

E-mail: kancelaria@farnostsnv.sk

Web: www.farnostsnv.sk

Facebook: Farnosť Spišská Nová Ves

Youtube kanál: RKC farnosť SNV

Všetky aktuálne informácie sú zverejňované
na stránke farnosti – www.farnostsnv.sk.

BOHOSLUŽOBNÝ PORIADOK

Deň	Farský kostol	Malý kostol	Sídliisko Mier
Pon	6:45 18:00	6:00 16:30	
Ut	6:45 18:00	6:00 16:30	17:00
Str	6:45 12:00 18:00	6:00 16:30	
Štv	6:45 18:00	6:00 16:30	
Pia	6:45 18:00 mládež	6:00 16:30 deti	
So	6:45 18:30	6:00	
Ne	8:00 9:15 10:30 18:30	6:00 7:30 9:00	8:00 9:15 10:30

Deň	Nemocnica	Dom dôch.
So	16:00	
Ne		9:15

Sviatosť zmierenia sa vysluhuje pri ranných a večerných svätých omšiach vo Farskom kostole.

Archív časopisu Farská rodina nájdete na www.farnostsnv.sk.

Príspevky, postrehy a námety do časopisu Farská rodina posielajte na e-mailovú adresu: farskarodina@gmail.com.

„Eucharistia je jediná matéria na zemi, ktorá vie, čo je večnosť a jej slávením sa už spájame s nebeskou liturgiou.“

PROSBA O PODPORU

Vážení čitatelia, ďakujeme za Vašu podporu, ktorú preukazujete časopisu. V prípade, že máte záujem finančne podporiť tvorbu časopisu, prosíme, nechajte svoj milodar v hociktovej pokladničke umiestnenej v kostoloch v správe Rímskokatolíckeho farského úradu v Spišskej Novej Vsi alebo ho zašlite na účet úradu: Bankové spojenie: Všeobecná úverová banka, a.s., Bratislava, pobočka Spišská Nová Ves, IBAN: SK85 0200 0000 0031 5955 2257, BIC: SUBASKBX. Do správy pre prijímateľa uveďte „časopis Farská rodina“.

Nech Pán odmení Vašu ochotu podporiť toto dielo, ktoré napomáha

formovaniu a zjednocovaniu našej farskej rodiny a slúži Bohu k oslave. Ďakujeme.

Redakcia

KONTAKTY NA SPOLOČENSTVÁ VO FARNOSTI

SPOLOČENSTVO	KONTAKTNÁ OSOBA	KONTAKT
Miništranti	Peter Hovanec	hovanecpeter7@gmail.com
Lektori	Mária Hollaarová	majahollaar@gmail.com
Žalmisti	Gabriela Mitříková	gmitrikova@gmail.com
Detský zbor Svetlušky	Katarína Kalíková	katka.kalikova@gmail.com
Veľký zbor	Zuzana Bolibruchová Monika Kmetzová	zuzana243@gmail.com mkmetzova@windowslive.com
Katolícka jednota	Veronika Kaščáková	kasca.veronika@gmail.com 0905 844 720
Farská charita	Vlasta Javorová	vlastajavorova192@gmail.com 0948 412 965
Deti – eRko	Rút Kovalčíková	rutkov03@gmail.com
Skauti	Bruno Jakubov	bruno.jakubov@gmail.com 75zbor@scouting.sk, www.75zbor.sk
Slažiari	Katarína Pacáková	katarina.pacakova@gmail.com
Ružencové bratstvo	Mária Hamráčková Monika Jakubcová	hamrackova@gmail.com moni.jakubco@gmail.com
Nová rodina	Sandra Kotradyová	sandricka21@pobox.sk
eRko rodiny SPIŠ	Miroslava Kovalčíková	mirka.stanley@gmail.com
Rodzinkare	Martin Plačko	plama@post.sk
Rodiny pre Spiš, o. z.	Júlia Domiková Lukáš Novotný	julka5@centrum.sk ciki.snv12@gmail.com
Modlitbové spoločenstvo Rodina Boha Otca	Marek Klešč	klescmarek@gmail.com
Slobodní muži a ženy nad 35 rokov	Viera Kubovčíková	slobodnykatolik@gmail.com www.slobodnykatolik.sk

Vydal Rímskokatolícky farský úrad v Spišskej Novej Vsi pre vnútornú potrebu. Web: www.farnostsnv.sk. E-mail: rkfu.snv@gmail.com. Redakcia: Rímskokatolícky farský úrad v Spišskej Novej Vsi, Letná 60, 052 01 Spišská Nová Ves. E-mail: farskarodina@gmail.com. Zodpovedný odborný garant: Mgr. Ján Záhradník. Šéfredaktor: Ing. Viera Kubovčíková. Redaktori: Mgr. Adam Konkol, Mgr. Daniel Lysý, PhD., Mgr. Monika Dobrovská, PhD., Ing. Lucia Smolejová, PhD., Ing. Peter Marhefka, PhD., Mgr. Mária Hollaarová, Peter Dobrovský a externí spolupracovníci a prispievatelia. Imprimatur: Mons. prof. ThDr. František Tondra, spišský diecézny biskup, RKBÚ v Spišskom Podhradí – Spišskej Kapitule, prot. č. 1 107/11/Mj/15. 6. 2011. Registrácia: Ministerstvo kultúry SR, registračné číslo EV 4371/11. Náklad: 700 ks. Sazba a grafická úprava: Ing. Peter Hamrák. Grafiky v detskom kútiku: Freepik, texty: Monika Dobrovská. Foto na obálke: Peter Dobrovský. Technické spracovanie: PROGRUP SK, s. r. o. Texty neprešli jazykovou úpravou. Nepredajné. Redakcia si vyhradzuje právo upravovať príspevky. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Dátum vydania: 25. 10. 2024. Uzávierka budúceho čísla 15. 11. 2024. Svoje príspevky zasielajte najneskôr do termínu uzávierky na e-mailovú adresu redakcie farskarodina@gmail.com.

MILÍ KAMARÁTI,

všetko, čo máme, je dar od nášho nebeského Otca. Dostali sme dar života, v ktorom prežívame radosť, lásku, ale aj sklamanie a niekedy aj bolesť. Dostali sme čas, počas ktorého máme svojím životom ukazovať Božiu lásku všetkým, ktorí Boha ešte nepoznajú.

Boh nám daroval aj priateľov, s ktorými sa cítime príjemne a môžeme spoločne kráčať cestou viery. A aby ste na tej ceste nezablúdili, mám pre Vás dve pozvánky:

1

FOTO 1: Malý eRko tábor (archív eRka)
FOTO 2: Veľký eRko tábor (archív eRka)
FOTO 3: Stretko na fare (archív eRka)
FOTO 4: Pomáhame dušiam v očistci (archív eRka)

2

POZVÁNKA Č. 1

Pozývame Vás na sväté omše pre deti, ktoré sa uskutočnia každý piatok (okrem prázdnin) o 16.30 h v Malom kostole. Pripravené budú pre Vás katechézy na zaujímavé témy. Neváhajte a príd'te bližšie k Ježišovi.

POZVÁNKA Č. 2

Aj tento školský rok Vás chceme pozvať na eRko stretnúť. Budú prebiehať každú druhú sobotu v čase od 10.00-12.00 h v pastoračnej miestnosti na fare. Všetci spolu začíname 5. októbra 2024. Prosíme, aby ste si na prvé stretnutie zobrali aj členský poplatok - 5,- eur/dieťa.

Novinkou v tomto roku bude rozdelenie do menších skupín podľa veku detí.

Termíny stretnutí: 19. 10. 2024, 02. 11. 2024, 16. 11. 2024, 30. 11. 2024, 14. 12. 2024

Tešíme sa Vás!

Vaši animátori

Úspešný školský rok
2024/2025 Vám
želá Vranka Danko

3

4

